8 Μαΐου 2026

Το σχολείο είναι πυρήνας κοινωνικής συνοχής. Όταν μειώνονται οι μαθητές, μειώνεται και η «ζωή» του τόπου

/ Γενικά Θέματα / Ειδήσεις και Ανακοινώσεις / Εκπαίδευση

Το Σεπτέμβριο του 2026, θα κάτσουν στα θρανία της Α΄Δημοτικού στα δημόσια σχολεία 69.895 μαθητές και μαθήτριες, όπως ανακοινώθηκε από το υπουργείο Παιδείας.

Με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ και την ευρύτερη δημογραφική εικόνα, που αποτυπώνεται τα τελευταία χρόνια στην Ελλάδα, η είσοδος των μαθητών στην Α’ Δημοτικού εξελίσσεται σε έναν από τους πιο χαρακτηριστικούς «δείκτες» της δημογραφικής συρρίκνωσης της χώρας.

Ένας από τους πιο «ευαίσθητους δείκτες» της δημογραφικής πορείας της χώρας ο αριθμός των νεοεισαγόμενων μαθητών, δεν αφορά απλώς μια εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά την αποτύπωση μιας βαθιάς κοινωνικής μεταβολής, που μοιάζει να εδραιώνεται εδώ και δύο δεκαετίες, καθώς καταγράφεται σταθερή μείωση των γεννήσεων και αντίστοιχα, γήρανση του πληθυσμού.

Τα στοιχεία δείχνουν μια σταθερή και έντονη πτώση των εγγραφών στην Α’ Δημοτικού την τελευταία 15ετία

Ενδεικτικά, οι εγγραφές, που ξεπερνούσαν τις 120.000 γύρω στο 2010, έχουν πλέον υποχωρήσει δραστικά, με εκτιμήσεις για περίπου 60.000–75.000 μαθητές τα τελευταία σχολικά έτη, ανάλογα με τη σχολική χρονιά και τις μετακινήσεις πληθυσμού.

Η μείωση αυτή δεν είναι μία απλή στατιστική μεταβολή αλλά εντάσσεται σε μια μακροχρόνια τάση υπογεννητικότητας, η οποία αποτυπώνεται σε όλη την εκπαιδευτική πυραμίδα, με την πρωτοβάθμια εκπαίδευση να λειτουργεί ως «πρώτος καθρέφτης» των δημογραφικών εξελίξεων.

Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, η συνολική εικόνα της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης επιβεβαιώνει ότι μειώνονται οι μαθητές στα δημοτικά και νηπιαγωγεία, συρρικνώνεται ο αριθμός σχολικών μονάδων σε αρκετές περιοχές ενώ αντιστρόφως, αυξάνεται ο αριθμός των εκπαιδευτικών ανά μαθητή. Η αντίφαση αυτή – δηλαδή, λιγότερα παιδιά με περισσότερους δασκάλους – δεν είναι πλέον εκπαιδευτικό παράδοξο αλλά μία καθαρή ένδειξη δημογραφικής συμπίεσης, η οποία εντείνεται με το πέρασμα του χρόνου, καθώς οι σχολικές «φουρνιές» γίνονται όλο και μικρότερες.

Η Α’ Δημοτικού είναι ο πρώτος σταθμός, στον οποίο το δημογραφικό πρόβλημα γίνεται ορατό στην πράξη

Στην αρχή κάθε σχολικής χρονιάς, ο αριθμός των παιδιών που εισάγονται στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, αντικατοπτρίζει σχεδόν με ακρίβεια τις γεννήσεις της αντίστοιχης χρονιάς έξι χρόνια νωρίτερα.

Συγκρίνοντας με τα δεδομένα των προηγουμένων ετών, η Ελλάδα έχει πλέον εισέλθει σε μια φάση όπου κάθε νέα σχολική χρονιά ξεκινά με μικρότερες «πρώτες τάξεις», γεγονός που επηρεάζει συνολικά τη δομή του εκπαιδευτικού συστήματος.

Η μείωση των μαθητών δεν έγινε απότομα αλλά σταδιακά. Την περίοδο της οικονομικής κρίσης, η πτώση των γεννήσεων επιταχύνθηκε, καθώς η αβεβαιότητα, η ανεργία και η μετανάστευση νέων ζευγαριών στο εξωτερικό επηρέασαν καθοριστικά τις αποφάσεις για τεκνοποίηση, με αποτέλεσμα η «δεξαμενή» των παιδιών, που φτάνουν σήμερα στην ηλικία των 6 ετών να είναι αισθητά μικρότερη από εκείνη της προηγούμενης δεκαετίας.

Έντονη η συρρίκνωση στην περιφέρεια

Η εξέλιξη αυτή, όπως προκύπτει από τα στατιστικά στοιχεία, είναι ακόμη πιο έντονη στην περιφέρεια, όπου η πληθυσμιακή συρρίκνωση είναι μεγαλύτερη.

Ειδικότερα, αν και στα μεγάλα αστικά κέντρα, όπως η Αθήνα και η Θεσσαλονίκη, η μείωση των μαθητών στην Α’ Δημοτικού είναι αισθητή, η εικόνα μετριάζεται εν μέρει από τη συγκέντρωση πληθυσμού και τη μετανάστευση.

Αντίθετα, στην περιφέρεια και ειδικά σε αγροτικές ή νησιωτικές περιοχές, η μείωση των παιδιών οδηγεί σε πιο δραματικές συνέπειες, όπως οι συγχωνεύσεις τμημάτων, οι υποβιβασμοί ή το κλείσιμο σχολικών μονάδων, οι μετακινήσεις μαθητών σε μεγαλύτερες αποστάσεις και τελικά, η αποδυνάμωση της τοπικής κοινωνικής ζωής.

Αρκεί να σκεφτεί κανείς, ότι σε αρκετές κοινότητες, το σχολείο δεν είναι απλώς εκπαιδευτικός θεσμός αλλά πυρήνας κοινωνικής συνοχής, οπότε όταν μειώνονται οι μαθητές, μειώνεται και η «ζωή» του τόπου.

Η μείωση των μαθητών της Α’ Δημοτικού, συνδέεται άμεσα με τρεις βασικούς παράγοντες:

Την υπογεννητικότητα, καθώς η Ελλάδα βρίσκεται εδώ και χρόνια κάτω από το όριο αναπλήρωσης πληθυσμού (2,1 παιδιά ανά γυναίκα). Ο δείκτης γονιμότητας κινείται περίπου στο 1,3–1,5, από τους χαμηλότερους στην Ευρωπαϊκή Ένωση. Αυτό σημαίνει πρακτικά, ότι κάθε νέα σχολική χρονιά υποδέχεται λιγότερους μαθητές στο δημοτικό.

Τη γήρανση του πληθυσμού, η οποία έχει σαν αποτέλεσμα να αυξάνεται συνεχώς η αναλογία ηλικιωμένων προς νέους. Κατά συνέπεια, λιγότερα παιδιά σε απόλυτους αριθμούς σημαίνει ότι μειώνεται το ποσοστό των παιδιών ηλικίας 5–6 ετών, που αποτελούν τον πυρήνα της Α’ Δημοτικού.

Τη μετανάστευση νέων ενηλίκων, αφού η μαζική έξοδος νέων κατά την περίοδο της οικονομικής κρίσης μείωσε τον πληθυσμό αναπαραγωγικής ηλικίας, με αποτέλεσμα λιγότερες γεννήσεις στο εσωτερικό της χώρας. Την ίδια στιγμή, οι μεταναστευτικές ροές εισερχόμενου στη χώρα μας πληθυσμού, αν και έχουν συμβάλει στην τόνωση του αριθμού των κατοίκων στην Ελλάδα, δεν είναι αρκετές για να αντισταθμίσουν τη μείωση των γεννήσεων συνολικά.

Οι προκλήσεις του δημογραφικού στην εκπαίδευση και στην κοινωνία

Η μείωση των μαθητών, αν και σε επίπεδο τάξης οδηγεί σε μικρότερα τμήματα και δυνητικά πιο εξατομικευμένη διδασκαλία, συστημικά δημιουργεί σοβαρές

προκλήσεις. Πιο αναλυτικά, προκύπτει η ανάγκη αναδιάρθρωσης σχολικού δικτύου, αυξάνεται το κόστος ανά μαθητή, αυξάνονται οι δυσκολίες στη διατήρηση σχολείων σε μικρές κοινότητες ενώ μειώνεται το δυναμικό του εκπαιδευτικού προσωπικού στο μέλλον.

Πέρα από την εκπαίδευση, όμως, υπάρχουν και ευρύτερες προεκτάσεις. Κυριότερες είναι η πίεση στο ασφαλιστικό σύστημα στο μέλλον, η μείωση του εργατικού δυναμικού, η ανισορροπία στην ηλικιακή σύνθεση του πληθυσμού.

briefingnews.gr